

Blended learning a vzdělávací program projektu @_{div} **Blended learning & educational programme of @_{de} project**

David Nocar

1. Úvod

Jelikož informační a komunikační technologie přináší do vzdělávacího procesu stále nové možnosti pro zkvalitnění a zefektivnění výuky, vznikla podpora vzdělávacího procesu zvaná e-learning. Tento pojem můžeme definovat např. jako multimediální podporu vzdělávacího procesu využívající moderní informační a komunikační technologie pro zkvalitnění vzdělávání (Nocar, 2004). Jedná se tedy o podpůrný nástroj, který se ve vzdělávacím procesu uplatňuje ve větší či menší míře. Své uplatnění nachází především jako podpora distančního vzdělávání, ale to se týká především realizace kurzů v rámci celoživotního vzdělávání. Řádné vysokoškolské studium u nás ještě nemá mnoho programů akreditovaných v distanční formě. I když tato forma se u nás snaží o své plnohodnotné uplatnění ve vysokoškolském studiu již déle než deset let, přesto se zatím nabízí jen dva takovéto studijní programy. Proto tato podpora nachází své uplatnění v řádném vysokoškolském studiu především v programech tzv. kombinovaného studia. Jelikož se tato podpora jeví jako efektivní, je užitečné ji dle možností využívat i jako podporu prezenčního studia. Takovouto kombinaci e-learningu s prezenční formou výuky nazýváme „blended learning“. Tudíž i kombinované studium představuje blended learning, neboť se jedná o kombinaci prezenční a distanční formy studia a distanční formu si lze dnes již stěží představit bez e-learningové podpory. Samotné distanční studium, které se dnes již bez e-learningové podpory neobejde, také neobsahuje pouze samostudium v e-learningovém prostředí, ale obsahuje i prvky prezenční, jako jsou tutoriály, letní školy či rezidenční školy, a proto i na samotné distanční studium lze nahlížet jako na blended learning. Takže by spíše vyvstala otázka, co dnes vlastně není blended learning. Podíváme se, jak tento pojem vymezují ostatní autoři.

2. Blended learning

L. Eger (2004) vymezil tento pojem jako kombinaci e-learningu a prezenční formy studia. L. Eger vychází ve své publikaci z toho, že cesta smíšeného (kombinovaného) použití e-learningu s prezenčními formami studia se ukazuje jako efektivnější a hlavně odstraňuje některé právem kritizované nedostatky „čistých“ e-learningových kurzů. Dále uvádí, že touto kombinací se dosahuje vyšší efektivity vzdělávání hlavně tam, kde nechceme, aby absolventi pouze rychle zvládli základní informace, ale kde chceme, aby vzděláváním získali nejen znalosti, ale i dovednosti, zkušenosti a popř. byli skutečně motivováni k praktické činnosti. Tedy, aby byli plně kompetentní. Kombinací může být celá řada, ale v praxi je to například tak, že e-learningový kurz v LMS předává základní informace, provede základní kontrolu znalostí a ty jsou spolu s elektronickou komunikací prohlubovány na prezenčních seminářích či hodnoceny prezenčním zkoušením.

J. Mužík (2004) prezentoval pojem blended learning v souvislosti s novými vzdělávacími přístupy, které využívají ICT takto: V praxi se často používá termín blended learning, neboli tzv. smíšené učení. Příkladem blended learningu mohou být semináře v kombinaci s neustálým e-mailovým spojením nebo navazujícím dialogem mezi účastníky. Za blended learning lze považovat i kurzy poskytované prostřednictvím webových stránek v kombinaci s klasickou výukou ve vzdělávacím zařízení apod.

L. Eger uvádí, ukazuje se, že širší vymezení pojmu blended learning se rovná tomu, co dnes (a zatím stále nedostatečně) pojímáme pod termínem kombinovaná výuka či kombinované studium. V závěru svého článku (AULA, roč. 12, 03/2004) uvádí, že musíme uvažovat o tzv. širším vymezení, které můžeme u nás spojit s pojmem kombinovaná výuka, kde se bude jednat o kombinaci různých forem studia a o užší vymezení (blended learning), kde půjde vždy o kombinaci e-learningu s dalšími, a to především prezenčními formami studia.

J. Pejša (2003) uvedl na konferenci Internet a konkurenceschopnost podniku, že e-learning se dnes většinou používá v konjunkci s dalšími typy výuky jako je např. instruktorem vedený trénink. Organizace spojuje řadu metod, aby zajistila pro své zaměstnance optimální vzdělání, kde je výuka integrována do každodenního pracovního života zaměstnance. Používání více metod dodávání výuky pro dosažení cílového efektu se nazývá „blended learning“.

Theo Bastiens, Jo Boon a Rob Martens citují v knize, která vznikla jako sbírka příspěvků mnoha autorů pod názvem Integrated E-learning (2004), následující výrok autorů Bensona, Johnsona a Kuchinkena: „More and more aspects of formal classroom training and e-learning have become merged into hybrid learning environments which contain a combination of face-to-face and Web-based formats, often referred to as ‘blended learning’.“ V překladu by se to dalo vyjádřit, že stále více prvků prezenční výuky ve třídě a e-learningu se slučuje do smíšeného vzdělávání, které obsahuje kombinaci jak prezenční formy, tak vzdělávání se přes web, které se uvádí jako „blended learning“.

Kaye Thorne ve své knize věnované této problematice pod názvem Blended learning: how to integrate online & traditional learning (2004) definuje tento fenomén následovně: „Essentially, blended learning is a workable solution that allows trainers and staff developers to integrate online learning with a broad range of more traditional learning techniques“. V překladu: „Blended learning je v podstatě účinné řešení, které umožňuje vzdělavatelům a vývojářům propojit online vzdělávání s širokou škálou tradičnějších výukových metod.“

John R. Pratt (2002) ve svém článku The Manager's Role in Creating a Blended Learning Environment velmi výstižně uvádí: „With a blended learning approach, you can take advantage of the strengths of e-learning and traditional learning methods“, v překladu stručně a hlavně velmi výstižně řečeno: „S příchodem blended learningu získáváme výhody jak síly e-learningu, tak i tradičních výukových metod“.

Tento výčet je jistě dostatečný a výstižný k pochopení nejen pojmu Blended learning, ale především k jeho přínosu pro vzdělávací proces.

3. Vzdělávací program projektu @div

Projekt @div (Akademie distančního vzdělávání) je realizován Centrem distančního vzdělávání Univerzity Palackého v Olomouci. Cílem projektu je vytvořit, otestovat a zrealizovat nový vzdělávací program *Akademie distančního vzdělávání Univerzity Palackého v Olomouci* pro vzdělavatele dospělé populace Olomouckého kraje, a to především v rámci distančního vzdělávání. Výstupem projektu bude intenzivní kurz realizovaný distanční formou s efektivní e-learningovou podporou. Jelikož je zde tento vzdělávací

program uveden v souvislosti s problematikou blended learningu, nebude se jednat pouze o e-learningové samostudium, ale stejnou část zde bude představovat prvek prezenční - letní škola. Tento pojem označuje zpravidla několikadenní prezenční setkání, jehož účelem je získat dovednosti, které nelze získat samostudiem.

Po obsahové stránce bude vzdělávací program sestávat z kurzu, který je předběžně rozdělen do pěti modulů, které budou pokrývat veškeré kompetence potřebné pro přípravu a vedení výuky v distanční formě. Nejdříve se účastníci seznámí se specifiky učení v distanční formě vzdělávání, a to nejen v oblasti vzdělávání dospělých. Další moduly budou zaměřeny na možnosti elektronické podpory vzdělávání zvané e-learning a na problematiku přípravy studijních materiálů pro distanční vzdělávání (tzv. studijních opor), a to především v multimediální podobě. Závěr kurzu bude věnován problematice evaluace vzdělávacího procesu.

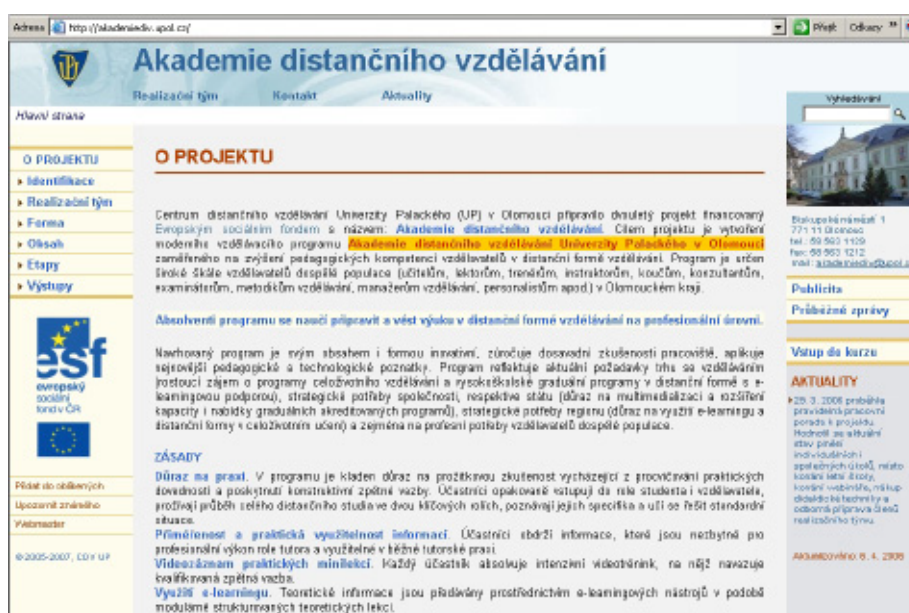
Samostudium předcházející letní škole bude realizováno v prostředí LMS, kde budou mít účastníci elektronické studijní materiály, které budou pokrývat po stránce teoretické obsah celého kurzu – pěti modulů, bude studujícím umožňovat různé způsoby komunikace a bude obsahovat zpětnovazební prvky jak pro studující (elektronické testy), tak pro realizátory (elektronické evaluační dotazníky).

Poté budou účastníci kurzu absolvovat letní školu, která bude založena na tréninkových aktivitách simulujících reálné situace pedagoga v distančním vzdělávání vycházející ze znalostí získaných v průběhu e-learningového samostudia.

Během tohoto vzdělávacího programu budou účastníci zpracovávat svůj individuální projekt a také se zúčastní webového semináře (tzv. webináře).

Cílem tohoto programu není jen rozvoj pedagogických kompetencí v oblasti distančního vzdělávání, ale také zkvalitnění podmínek pro rozšiřování nabídky programů celoživotního vzdělávání pro dospělou populaci s využitím moderních informačních a komunikačních technologií a alternativních výukových metod.

Aktuální informace o projektu naleznete na <http://akademiediv.upol.cz>

Obr. 1: web projektu Akademie distančního vzdělávání

4. Závěr

V tomto příspěvku jsem se vám pokusil především předložit několik pohledů na současné pojetí blended learningu, neboť většina vzdělávacích aktivit na vysokých školách i v rámci celoživotního vzdělávání dospělé populace je realizována právě tímto způsobem. Připravovaný vzdělávací program projektu Akademie distančního vzdělávání byl zmíněn především z důvodu poukázání na rozšíření nabídky programů celoživotního vzdělávání pro dospělou populaci, neboť jak již uvedl v roce 1791 francouzský filozof J. A. de Condorcet: "Musíme dohlédnout na to, aby vzdělávání neopustilo jedince v okamžiku, kdy opouští školu. Musí jej obklopovat v každém věku, všude tam, kde je potřebné a možné se učit."

Projekt Akademie distančního vzdělávání (registrační číslo: CZ.04.1.03/3.3.12.1/0032) je v rámci Operačního programu rozvoje lidských zdrojů spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Použité zdroje

1. EGER, L. Blended learning. In *AULA*, roč. 12, 03/2004. Praha: CSVŠ, 2004.
2. JOCHEMS, W., MERRIËNBOER, J. van, KOPER, R. *Integrated E-learning: implications for pedagogy, technology & organization*. London: RoutledgeFalmer, 2004. ISBN 0-415-33503-5.
3. MUŽÍK, J. *Rozdíly mezi vzděláváním dětí, mládeže a dospělých*. Brno: MJF Praha. ISBN 80-86284-45-X.
4. NOCAR, D. a kol. *E-learning v distančním vzdělávání*. Olomouc: VUP, 2004. ISBN 80-244-0802-3.
5. PEJŠA, J. E-learning – trendy, měření efektivity, ROI, případová studie. In *Internet a konkurenceschopnost podniku*. Zlín: UTB, 2003.
6. PRATT, J. R. The Manager's Role in Creating a Blended Learning Environment. In *Home Health Care Management & Practice*. Sage Publications, 2002. p. 76 – 79.
7. THORNE, K. *Blended learning: how to integrate online & traditional learning*. London: Kogan Page, 2004. ISBN 0-7494-3901-7.

Mgr. David Nocar
Centrum distančního vzdělávání Univerzity Palackého v Olomouci
Biskupské náměstí 1, 771 11 Olomouc, Česká republika
E-mail: david.nocar@upol.cz
Telefon: + 420 585 631 128